

## Oponentský posudek bakalářské práce Adam Kreperát: Pastorce v paliativní péči

Studijní program: Sociální a pastorační práce

Jako hlavní cíl práce autor udává „podrobně prozkoumat roli pastorce v paliativní péči a zjistit, jaké jsou její specifické aspekty a výzvy“ (1). Proto ve své práci provedl jak teoretické bádání, tak výzkum mezi těmi, kteří tento typ pastorce konají.

Při představení termínu, obsahu a cílů pastorce sahá autor ke standardním příručkám i definicím, které jsou dostatečně široké na to, aby mohly pojmut komplexitu pastorce. Je třeba ocenit, že se pokouší o její zakotvení v biblické tradici. Ze zkušenosti mohu povědět, že studenti obvykle nerozlišují mezi pastorcí v pojetí katolickém a v pojetí např. evangelickém. Zde se s tím setkáme, a to zaslouží rovněž ocenění, neboť vskutku rozdílné bývají. Jinou věcí je, jak vystihl jednotlivé tradice, co je charakterizuje atp., s leccíms by šlo polemizovat. Žel, tato část je bez poznámkového aparátu, což je značný nedostatek. Snad přece jen upozornění: „církev, které vznikly během reformace“ (6) bychom v Čechách asi hledali jen stěží, jakkoli je zde řada církví, které na reformaci navazují a mohou prokázat určitou kontinuitu. Důležitá je však poznámka (poněkud skrytá v kapitole o evangelících) o ekumenické spolupráci (6). Pokud jde o metody pastorce, je pravdou, že jich existuje celá řada, autor uvádí konkrétně tři (modlitba, čtení, rozhovor). Snad by tedy diplomant mohl v rámci obhajoby doplnit tuto základní trojtinu (mimochodem – ta pro paliativní péči není nijak specifická, ta je asi základní pro všechny typy), o další metody, které se mohou užít v případě, že umírající například již nereagují, nebo v případě rodinného setkání u lůžka či jiné.

Představení paliativní péče se autor věnuje ve druhé větší kapitole, a především ji popisuje jako „multidisciplinární úsilí“ (11), při němž jde o zlepšení kvality života pacientů. Žel, ani zde autor nehýří odkazy na literaturu, ze které čerpal, nebo o kterou se opíral. Představí definice paliativní péče i její historii, což je myslím u tohoto tématu vždy důležité, neboť odtud lze čerpat stále nové impulsy. Snad by u forem paliativní péče šlo doplnit, že existuje také jako určitá odnož lůžkových hospiců odlehčovací služba (stacionární hospicová péče), za zmínku by stála i zmínka o speciální péči o děti.

Ve třetí části představuje autor nemocniční kaplanství v podobné struktuře – jeho úkoly, historii v českém prostředí, uvádí základní organizační struktury (kaplanské asociace) a z dokumentů pro kaplanství etický kodex. Možná by bývalo vhodné zmínit, proč se kaplanstvím v dané práci autor zabývá, hospice nejsou vždy součástí nemocnic, mají i jiné zřizovatele. Ale to může upřesnit při obhajobě. Stejně tak otázku, proč někdy užívá termín „pastorační péče“, jindy (v rámci výzkumu) mluví o „spirituálních potřebách“ atp. Jak spolu souvisí? Jaké se užívá pojmosloví v dané oblasti?

Kvalitativní výzkum je provedený myslím korektně. Velmi oceňuji zdůvodnění zvoleného výzkumu – na základě vlastní zkušenosti „specifických a silných zážitků“ (26) z praxe v paliativní péči. A pokusit se díky tomu hlouběji porozumět, reflektovat práci odborníků v kontextu umírání. Nehledě na to, že v českém prostředí podobných výzkumů a zpráv není určitě přebytek. Jakkoli zní hlavní výzkumná otázka poněkud abstraktně: „Zjistit specifika...“, uvádí autor pak celkem 12 otázek, které užívá ve strukturovaném rozhovoru a které k danému cíli mohou dovést. Je otázkou, zda kapitola „Diskuze“ (41nn) představuje skutečně to, co se diskutuje v daném případě rozumí. Spíše zde jde totiž o určitý souhrn poznatků, který sám o sobě je v pořádku. Pravda, občas zůstává na hodně obecné rovině. Například odpověď na otázku po „praktikách a metodách“ sděluje, že kaplani „zvláštní důraz kladou na práci s nadějí a pomocí při existenciálních otázkách“ (42). Tedy o metodách nic. V rámci obhajoby diplomant může podobné obecné teze konkretizovat. Oddíl „diskuze“ má však představovat

„kritické zhodnocení výzkumných výsledků ve světle původních předpokladů, dalších zjištění odborné literatury a s přihlédnutím k reflexi výzkumného procesu.“<sup>1</sup> Žel, podobné výsledky, podobnou reflexi jsem v dané části nezaznamenal. V úvodu je zmíněno, že si autor předsevzal cíl: „*podrobně* prozkoumat roli pastorače“. Nejsem si jistý, jak podrobně se mu to prostřednictvím tří rozhovorů v pražské oblasti (29) mohlo podařit. Spíše jde o určitý, a to velmi skromný vzorek, jak moc typický, by ukázalo další zkoumání a srovnávání.

Samotný závěr pak shrnuje nejdůležitější přínos, který spočívá v porozumění pastorační práci v paliativní péči, v intenzivním seznámení s prací kaplanů a nové podněty. Zmíněna je obzvláště role humoru jakožto pomocníka pro kaplany v jejich práci, ale i pro pacienty. Mohu jen potvrdit, že to je důležité téma a významný autor pastorační literatury, Petr Bukowski, o humoru v pastorači napsal malou monografii.

Pro bakalářskou práci užil diplomant nepochybně dostatek pramenů. Jako oponent si však dovoluji poukázat na ty, které přesto v práci postrádám: Ondřej MACEK a kol.: *Cesty k lidem*. Kapitoly z Duchovní péče. Karolinum: Praha 2023. Kniha obsahuje dvě kapitoly, které se týkají pastorače umírajících, jejich blízkých a zarmoucených a možná by rozšířily vějíř možností pastorače v prostředí hospiců. Protože se diplomant věnoval problematice kaplanů a výzvam pastorační služby, je možná škoda, že nezohlednil výsledky široce založeného výzkumu: Andrea Beláňová: Být kaplanem v Česku: Zdroje nejistoty a nacházení opory. V: *Český lid* 105, 25-43 z roku 2018.

(<http://ceskylid.avcr.cz/media/articles/688/submission/original/688-1791-1-SM.pdf>)

Ovšem práce s prameny obecně by zasloužila zpřesnění. Často se objevuje odkaz na zdroj až na konci odstavce, aniž je patrné, zda jde o parafrázi, citaci nebo vlastní zpracování některé inspirace.

Po formální stránce je práce zpracovaná vcelku pěkně, je jasně strukturovaná a přehledná. Zasloužila by si ještě drobné korektury. Seznam literatury je třeba srovnat abecedně podle autorů.

Práci doporučuji k obhajobě. Dovolím si vyjádřit lítost nad tím, že nemohu navrhnout excelentní hodnocení. Z práce vyzařuje velký zájem o oblast, která je velmi komplexní, složitá, autor jí evidentně věnuje mnoho energie a pokouší se ji utřídit a porozumět jí. Práci dobře rozvrhl a některé výše uvedené nedostatky po obsahové stránce si lze nepochybně doplnit. Ale žel, formální nedostatky (zejm. způsob citace, nepřesnosti ve vyjadřování) i poněkud chybějící celková závěrečná reflexe teoretických a praktických poznatků, vedou k hodnocení, které může být jen v nejlepším případě C.

Ladislav Beneš, Dr.  
Katedra praktické teologie

---

<sup>1</sup> [Zásady pro zpracování výzkumu v bakalářských a diplomových pracích](#), odst. 6. ETF UK : Praha 2021.